

Nr 59.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om pension eller understöd åt vissa anställningshavare i statens tjänst m. fl.

(5:e avd.)

Statsutskottet får härmed avgiva utlåtande i anledning av väckta motioner om beredande av pension eller understöd åt vissa anställningshavare i statens tjänst m. fl.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån ej redogörelse i det följande lämnas, hänvisa till vederbörande motioner.

1:o) **Byråsekreteraren K. G. Redin.** I de likalydande motionerna I: 64 och II: 93, väckta den förra av herr *Lundqvist m. fl.* och den senare av herrar *Håstad* och *Kyling*, har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att Redin vid avskedstagandet kommer i åtnjutande av pensionsförmåner enligt lönegrad Ca 27 i stället för enligt lönegrad Ca 24.

Till stöd för det väckta förslaget anföres i motionen II: 93 följande.

Byråsekreteraren hos försvarets civilförvaltning Karl G. Redin, Stockholm, antogs såsom extra tjänsteman hos kungl. arméförvaltningen 1914, vikarie å vakant notarietjänst 1923 och erhöll notarietjänst å extra stat 1924 samt fullmakt å notarietjänst 1931. Han blir pensionsberättigad den 1 oktober 1952.

Under tiden 1 oktober 1932—30 juni 1937 uppehöll Redin en å extra stat i nuvarande 27 lönegraden uppförd befattning såsom sekreterare å dåvarande arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse. Enligt 1936 års härorganisation utbyttes emellertid nämnda sekreterarbefattning mot notariebefattning (byråsekreterare) i nuvarande 24 lönegraden från och med den 1 juli 1937. Redin uppbar lön enligt dåvarande 26 löneklassen men var i sin ordinarie befattning hänförd till dåvarande 24 löneklassen. Såsom kompensation för den avlöningsminskning Redin sålunda skulle komma att vidkännas från och med den 1 juli 1937 föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1937 års riksdag, att Redin så länge han kvarstode i dåvarande 21 lönegraden för notarie måtte tillerkännas ett personligt tillägg motsvarande skillnaden mellan nettobeloppet å de båda tjänsterna uppgående till 807 kronor, inberäknat dyrtidstillägg men icke dyrtidstillägg.

Mot nämnda förslag fann riksdagen ej anledning till erinran.

Med hänsyn till de nya avlöningsbestämmelser, som skulle gälla från och med den 1 juli 1939, föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1939 års riksdag, att ifrågavarande lönetillägg måtte upptagas med 873 kronor, motsvarande skillnaden mellan nettolönerna enligt 26 och 24 löneklasserna i löneplan A i det nya civila avlöningsreglementet. Förslaget vann riksdagens bifall, och under budgetåren 1939/1940—1946/1947 utgick lönetillägget med nämnda belopp. Från och med budgetåret 1947/1948 har tillägget

enligt Kungl. Maj:ts särskilda brev, senast den 1 juni 1951, utgått med ett till 876 kronor för år avrundat belopp.

Redin, som den 30 juni 1931 erhöll fullmakt å innevarande befattning, har sålunda enligt ämbetsverkets förordnande samt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut åtnjutit lön enligt 27 lönegraden under närmare 20 år. Denna tidsperiod utgör mer än hälften av hans anställningstid hos ämbetsverket och sammanfaller — med undantag för tiden 1 juli 1931—9 oktober 1932 eller endast omkring 1 år och 3 månader — med den tid han såsom ordinarie tjänsteman varit med fullmakt knuten till ämbetsverket.

Det torde därför vara med rättvisa överensstämmande att Redin vid avskedstagandet erhåller pension.

Utskottet. Enligt utskottets mening bör det i första hand ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida de i motionerna anförda omständigheterna kunna motivera, att Redin vid avgång ur tjänst beredes pension på grundval av pensionsunderlaget i en högre lönegrad än den för hans innehavande befattning gällande. På grund härav hemställer utskottet,

att motionerna I: 64 och II: 93 icke må av riksdagen bifallas.

2:o) **F. d. kaptenen och gymnastikläraren M. Uhlin.** I motionen I: 284 hemställer herr *Bergh*, att riksdagen måtte tillerkänna f. d. kaptenen och gymnastikläraren Martin Uhlin samma militära tillägg, som Kungl. Maj:t förut tillerkänt vissa andra f. d. officerare desslikes gymnastiklärare.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen följande.

F. d. kaptenen och gymnastikläraren Martin Uhlin erhöll 1936 avsked från sin befattning som kapten vid I 23; kapten på övergångsstat blev Uhlin 1926.

Uhlin, som 1908—1917 var reservofficer, har tjänstgjort på aktiv stat vid I 23 under tiden 1917—1926.

Under åren 1920—1928 var Uhlin gymnastiklärare vid G.C.I. samt tjänstgjorde efter särskild inkallelse under åren 1928—1936 som intendent, gymnastik- och idrottsledare. Under åren 1927—1944 har Uhlin innehaft olika militära kommanderingar.

Uhlin åtnjuter nu pension som f. d. kapten, men ej som gymnastiklärare.

I ett par fall ha vissa officerare och gymnastiklärare av Kungl. Maj:t erhållit militära tillägg. Vid jämförelse mellan dessa fall och Uhlins visar det sig, att Uhlin gjort lika lång militärtjänst som de ifrågavarande officerarna.

Hos Kungl. Maj:t anhöll Uhlin år 1945 om rätt att, utan hinder av föreskrifterna i 7 § 1 mom. civila tjänstepensionsreglementet, uppbära oavkortade pensionsförmåner såsom förutvarande kapten å övergångsstat och gymnastiklärare vid Gävle högre allmänna läroverk. Till stöd härför åberopade Uhlin, att han före pensioneringen ägt uppbära lön för båda tjänsterna oavkortad.

I häröver avgivet utlåtande anförde *försvarets civilförvaltning* i huvudsak följande.

Uhlin hade i en den 18 mars 1930 dagtecknad skrift hos Kungl. Maj:t anhållit att få uppbära oavkortad lön såsom officer å övergångsstat, ehuru

han samtidigt innehade befattning såsom ordinarie gymnastiklärare vid Gävle högre allmänna läroverk. Genom beslut den 9 maj 1930 hade Kungl. Maj:t förklarat hinder icke möta för Uhlin att vid ifrågavarande tjänsteförening uppbära lönen å övergångsstat oavkortad. Enligt vad som inhämtats, hade Uhlin, som den 1 april 1936 tillträtt pension såsom kapten på övergångsstat enligt militära tjänstepensionsreglementet, tillerkänts pension såsom gymnastiklärare enligt civila tjänstepensionsreglementet fr. o. m. den 1 juli 1945. Jämlikt bestämmelserna i 7 § 1 mom. sistnämnda reglemente hade pensionsförmånerna därvid reducerats. Då Uhlin icke anfört några omständigheter av beskaffenhet att böra medföra avsteg från ifrågavarande bestämmelser om reduktion vid sammanträffande av pensionsförmåner, ansåge civilförvaltningen sig icke kunna tillstyrka ansökningen.

Statskontoret anförde i utlåtande över ansökningen huvudsakligen följande.

Genom beslut den 26 maj 1945 hade statskontoret, med stöd av civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442) samt kungörelserna den 4 januari 1938 (nr 3) och den 15 juni 1939 (nr 372), förklarat Uhlin, som fr. o. m. den 1 april 1936 i egenskap av f. d. kapten å övergångsstat uppbure en årlig pension av 4 644 kronor enligt bestämmelserna i militära tjänstepensionsreglementet, berättigad att, vid avgång från gymnastiklärartjänsten tidigast med uppnådd pensionsålder den 30 juni 1945, åtnjuta en pension å 4 152 kronor för år. På grund av bestämmelserna i 7 § civila tjänstepensionsreglementet hade vid utbetalandet fr. o. m. den 1 juli 1945 reduktion vidtagits av sistnämnda pension så, att till Uhlin utbetalades 4 644 kronor och 1 384 ($= \frac{1}{3} \cdot 4 152$), tillhoppa 6 028 kronor för år, jämte därå belöpande dyrtidstillägg och kristillägg.

Enligt 5 § 2 mom. militära tjänstepensionsreglementet i dess ursprungliga lydelse skulle vid tillämpning av reduktionsregeln i 1 mom. samma paragraf hänsyn i vissa fall icke tagas till lön för gymnastiklärarbefattning. 1934 års militärpensionssakkunniga hade i sitt betänkande med förslag till militära tjänstepensionsreglementet (SOU 1934: 49, s. 67—68) erinrat om att 1921 års pensionskommitté i sina förslag till militär tjänstepensionslag upptagit en reduktionsregel, som i stort sett överensstämde med 7 § civila tjänstepensionsreglementet. I yttrande över sistnämnda förslag hade arméförvaltningen hemställt att, därest reduktionsregeln icke ansåges kunna helt utslutas, föreskrift måtte meddelas, att från regelns tillämpning skulle undantagas beställningshavare, som åtnjote lön eller pension såsom gymnastiklärare. Militärpensionssakkunniga hade ansett sig böra föreslå, att minskning av den militära pensionen icke skulle ske vid förening med lön för gymnastiklärarbefattning. Såsom av det anförda framginge, hade reduktionsregeln i militära tjänstepensionsreglementet utformats i enlighet med militärpensionssakkunnigas förslag. Därest från reduktionsregelns tillämpning skulle undantagits jämväl pension såsom gymnastiklärare, hade motsvarande ändring måst vidtagas av 7 § civila tjänstepensionsreglementet, enär vid sammanträffande av pension enligt civila och militära tjänstepensionsreglementena på grund av bestämmelserna i 5 § sistnämnda reglemente pensionerna skulle reduceras enligt civila tjänstepensionsreglementet. Detta senare hade också tillämpats vid utbetalandet av Uhlin tillkommande sammanträffande pensionsförmåner.

Av vad sålunda anförts framginge, att frågan om medgivande av förening utan reduktion av pension såsom f. d. militär med gymnastiklärarpension varit föremål för prövning utan att någon bestämmelse med dylik

innebörd intagits i ifrågavarande pensionsreglementen. Vid nu angivna förhållanden ansåge statskontoret Uhlins framställning icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Genom beslut den 8 mars 1946 fann *Kungl. Maj:t* ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Med skrivelse den 12 oktober 1948 underställde *statskontoret*, jämlikt 6 § kungörelsen nr 657/1947 angående omreglerad tjänste- och familjepension m. m., Kungl. Maj:ts prövning frågan huruvida och med vilket belopp omreglerad tjänstepension skulle utgå för, utom andra, Uhlin. Därvid hemställde ämbetsverket, att de sammanlagda pensionsförmånerna för Uhlin skulle, räknat fr. o. m. den 1 juli 1947, utgå med 8 364 kronor för år före 67 års ålder och med 7 896 kronor för år efter 67 års ålder.

Genom beslut den 11 februari 1949 har *Kungl. Maj:t* förordnat angående omreglering av pensionsförmånerna för Uhlin i enlighet med statskontorets nyssnämnda förslag.

Utskottet får erinra, att i fråga om reglering av sammanträffande pensionsförmåner den principen numera tillämpas, att de sammanlagda förmånerna icke må överstiga hel pension i den högsta av de befattningar, varom fråga är. Beträffande pensionstagare, vilken åtnjuter pension såsom kapten å aktiv stat eller övergångsstat vid sidan av pension såsom gymnastiklärare vid läroverk, beräknas härvid de sammanlagda pensionsförmånerna regelmässigt till belopp, svarande mot den pension som tillkommer f. d. kapten å aktiv stat, vilken efter pensionsavgången intill fyllda 60 år uppehållit för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning vid försvaret, eller 8 364 kronor före och 7 572 kronor efter 67 års ålder, jämte därå belöpande rörliga tilläggsförmåner. Då Uhlins pensionsförmåner fastställts till 8 364 kronor för år före 67 års ålder och 7 896 kronor för år efter nämnda ålder, saknar utskottet anledning tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionen I: 284 icke må av riksdagen bifallas.

3:o) **F. d. majoren och gymnastikläraren B. Steckzén.** I motionen I: 285 hemställer herr *Bergh*, att riksdagen måtte tillerkänna f. d. majoren och gymnastikläraren Bertil Steckzén från avgången som gymnastiklärare samma militära tillägg, som Kungl. Maj:t förut tillerkänt vissa andra f. d. officerare dessliques gymnastiklärare.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen följande:

F. d. majoren och gymnastikläraren Bertil Steckzén erhöll avsked från sin befattning som kapten vid I 19 den 20 oktober 1935 på grund av uppnådd pensionsålder. Steckzén hade då tjänstgjort vid regementet och under skilda militära kommanderingar sedan 1904.

1934 blev Steckzén ordinarie gymnastiklärare vid högre allmänna läroverket i Boden.

1935—1942 uppehöll Steckzén befattningen som befälhavare för Bodens 1st-område och har under tiden augusti 1941—juni 1942 tjänstgjort som bataljonschef. Under tiden september 1942—oktober 1944 tjänstgjorde

Steckzén som personalofficer vid Bodens försvarsområde samt har under hösten 1942 gjort tjänst som bataljonschef. Under året 1945 hade Steckzén viss militär tjänstgöring under 2 månader.

Av det ovanstående synes att Steckzén har gjort oavbruten militärtjänst under tiden 1904—1944, inalles 40¹/₂ år.

Steckzén åtnjuter nu pension såsom f. d. kapten men icke som gymnastiklärare.

I ett par fall ha vissa officerare och gymnastiklärare erhållit av Kungl. Maj:ts militära tillägg. Vid jämförelse mellan dessa fall och Steckzéns visar det sig, att Steckzén gjort avsevärt längre militär tjänst samt dessutom, under vissa perioder, betydligt svårare och ansvarsfullare tjänst än de ifrågasvarande officerarna.

Med skrivelse den 19 november 1948 underställde *statskontoret* Kungl. Maj:ts prövning frågan om reglering av sammanträffande pensionsförmåner för Steckzén och anförde därvid följande.

Jämlikt 6 § kungörelsen nr 657/1947 angående omreglerad tjänste- och familjepension m. m. får statskontoret härmed underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan, huruvida och med vilket belopp omreglerad tjänstepension skall utgå till majoren B. Steckzén, vilken ämbetsverket genom beslut den 22 oktober 1948 med stöd av kungörelsen nr 3/1938 angående utsträckt tillämpning av civila tjänstepensionsreglementet och 1907 års civila pensionslag tillerkänt pension vid hans avgång från anställning såsom gymnastiklärare. Steckzén åtnjuter härjämte pension såsom f. d. kapten å aktiv stat.

Sistnämnda pension utgår enligt militära tjänstepensionsreglementet och utgjorde ursprungligen 4 644 kronor för år med rätt till dyrtids- och kristillägg. Efter omreglering enligt kungörelsen nr 402/1946 har pensionen uppgått till 5 400 kronor för år. Härå beräknades rörligt tillägg och kristillägg. Därest Steckzén icke vore berättigad till annan pension, skulle hans militära pension jämlikt kungörelsen nr 657/1947 ha uppräknats till 8 160 kronor före och 7 368 kronor efter 67 års ålder jämte rörligt tillägg enligt 1947 års grunder.

Den Steckzén tillerkända pensionen såsom gymnastiklärare utgör jämlikt övergångsbestämmelserna till ovannämnda kungörelse nr 3/1938 2 136 kronor. Med tillämpning av 7 § civila tjänstepensionsreglementet skulle denna pension på grund av att han innehar militär tjänstepension ha reducerats till en tredjedel eller alltså till 703 kronor för år. Hel pension såsom gymnastiklärare, omreglerad enligt kungörelsen nr 657/1947, utgör 7 128 kronor för år.

I skrivelse den 12 oktober 1948 har statskontoret föreslagit vissa grunder för omreglering jämlikt kungörelsen nr 657/1947 av sammanträffande pensionsförmåner. Härvid har förordats den huvudregeln, att de sammanlagda pensionsförmånerna på grund av anställning i två befattningar, vilka numera icke kunna förenas, icke få överstiga hel pension i den högsta av de båda befattningarna. Dock har för pensionstagare, som åtnjuter pension såsom kapten å aktiv stat eller övergångsstat vid sidan av pension såsom gymnastiklärare vid läroverk, föreslagits att de sammanlagda pensionsförmånerna skola få uppgå till den pension som tillkommer f. d. kapten å aktiv stat, vilken efter pensionsavgången intill fyllda 60 år uppehållit för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning vid försvaret, eller 8 364 kronor före och 7 572 kronor efter 67 års ålder.

I överensstämmelse med angivna grunder synas Steckzéns sammanlagda pensionsförmåner efter avsked från gymnastiklärarbefattningen böra fast-

ställas till sistnämnda belopp, 8 364 kronor före och 7 572 kronor efter 67 års ålder. Steckzéns månatliga pension skulle härigenom komma att — inberäknat nu utgående rörligt tillägg å 12 procent — utgöra 780 kronor 64 öre för månad före och 714 kronor 64 öre efter 67 års ålder.

I olika skrivelser till statskontoret har Steckzén hävdad bl. a., att hans sammanlagda pensionsförmåner genom 1947 års omreglering skulle understiga vad han vore berättigad till utan nämnda omreglering. En omräkning av Steckzéns pensionsförmåner med tillämpning av grunder, gällande omedelbart före den 1 juli 1947, skulle ge följande resultat. Jämlikt 7 § civila tjänstepensionsreglementet skulle de sammanlagda förmånerna uppgått till $(4\,644 + \frac{1}{3} \cdot 2\,136 =) 5\,347$ kronor med rätt till dyrtids- och kristillägg. Efter omreglering enligt kungörelsen nr 402/1946 — innebärande en totalförbättring i detta fall av 300 kronor för år — hade pensionerna tillhoppa kommit att utgöra 6 000 kronor för år jämte rörligt tillägg och kristillägg. Det månatliga pensionsbeloppet hade härigenom blivit 680 kronor. En omreglering enligt kungörelsen nr 657/1947 på sätt ovan förordats kommer alltså att medföra ökning av Steckzén tillkommande pensionsförmåner i förhållande till vad som eljest skolat tillkomma honom.

Statskontoret föreslår, att Kungl. Maj:t förklarar, att de sammanlagda pensionsförmånerna för Steckzén skola uppgå till 8 364 kronor före och 7 572 kronor efter 67 års ålder jämte rörligt tillägg enligt 1947 års grunder.

Genom beslut den 11 februari 1949 har *Kungl. Maj:t* förordnat, att reglering av pensionsförmånerna för Steckzén skall äga rum i enlighet med de grunder, som förordats av statskontoret.

Utskottet. Under hänvisning till förestående redogörelse för Steckzéns pensionsförhållanden och under återopande i tillämpliga delar av vad utskottet under nästföregående punkt anfört hemställer utskottet,

att motionen I: 285 icke må av riksdagen bifallas.

4:o) **Förre soldaten K. E. Ragnar**. I motionen I: 153 hemställer herr *Lindgren*, att riksdagen måtte medgiva, att förre soldaten vid Skaraborgs regemente Karl Ragnar må från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

Utskottet. Då den väckta underhållsfrågan är av beskaffenhet att böra prövas av försvarets civilförvaltning, hemställer utskottet,

att motionen I: 153 icke må av riksdagen bifallas.

5:o) **Skomakaren O. E. L. Graaf och skräddaren O. F. Svensson**. I motionen II: 455 hemställer herr *Henriksson*, att riksdagen måtte besluta tillerkänna Graaf och Svensson årlig ersättning med belopp som av vederbörande utskott kan anses skäligt.

Till stöd för ifrågavarande förslag anför motionären följande.

I samband med centraliseringen av tvätt- och reparationsverksamheten inom försvaret blevo skomakaren Otto Einar Leonard Graaf och skräddaren Oswald Favere Svensson vid flottans station i Stockholm utan det arbete de

i egenskap av entreprenörer åt kronan tidigare utfört. I anledning härav ha de i framställning till Kungl. Maj:t av den 20 september 1947 anhållit att få komma i åtnjutande av pension, årlig ersättning eller avskedsersättning. Handlingarna i ärendet överlämnades till statsutskottet. I beslut den 15 juni 1951 har Graaf tillerkänts ett engångsbelopp av femtusen kronor och Svensson ett belopp av tvåtusenfemhundra kronor.

Med hänsyn till den långa tid ifrågavarande yrkesmän fullgjort arbete åt kronan och till den svåra belägenhet centraliseringen ställt dem i, förefaller det mig skäligt att de beredas ytterligare ekonomisk gottgörelse i form av årlig ersättning.

Utskottet. Enär Graaf och Svensson icke innehåft anställning i statens tjänst och då enligt utskottets mening, såväl av principiella skäl som med tanke på konsekvenserna, hänsyn icke kan tagas till den omständigheten att de i egenskap av entreprenörer ombesörjt vissa reparationsarbeten för kronans räkning, avstyrker utskottet motionärens förslag om att Graaf och Svensson — vilka av Kungl. Maj:t nyligen tillerkänts engångsgottgörelse å 5 000 resp. 2 500 kronor — skulle genom särskilda beslut av riksdagen beredas årligt understöd.

Utskottet hemställer förty,

att motionen II: 455 icke må av riksdagen bifallas.

6:o) **Förra ombudet hos pensionsstyrelsen N. Hedin.** I de likalydande motionerna I: 97 och II: 130, väckta den förra av herr *Werner m. fl.* och den senare av herr *Hallén m. fl.*, hemställes, att riksdagen måtte besluta att tillerkänna pensionsstyrelsens före detta ombud för mellersta och norra Värmland, Nath. Hedin, Sunne, en årlig pension beräknad efter 60 procent av hans utgående slutlön 4 200 kronor, jämte det tillägg som kan ifrågakomma på grund av inträffad indexstegring, allt från och med den 1 juli 1950.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Hedin är född den 19 mars 1880 och således 72 år gammal;

att han under tiden 1 januari 1916—30 juni 1950 varit pensionsstyrelsens ombud, åren 1916—1925 för Fryksdals-området, vilket omfattade 16 pensionsdistrikt och ca 42 000 invånare, åren 1926—1929 för Fryksdals- och Jösse-områdena med 31 distrikt och omkring 84 000 invånare (fr. o. m. den 1 september 1927 36 distrikt och ca 95 000 invånare) samt åren 1930—1950 för Sunne-området i Värmland, omfattande 37 distrikt och omkring 107 000 invånare;

att han för uppdragets fullgörande åtnjutit arvode med 400 kronor år 1916, med 500 kronor år 1917, med 580 kronor år 1918, med 450 kronor år 1919, med 700 kronor ettvarrt av åren 1920 och 1921, med 630 kronor år 1922, med 565 kronor ettvarrt av åren 1923—1925, med 800 kronor för år under tiden 1 januari 1926—30 juni 1927, med 1 800 kronor för år under tiden 1 juli—31 augusti 1927, med 1 900 kronor för år under tiden 1 september 1927—30 juni 1937, med 2 000 kronor för år under tiden 1 juli 1937—30 juni 1939, med 2 200 kronor för år under tiden 1 juli 1939—30 juni

1947, med 3 500 kronor för år under tiden 1 juli 1947—30 juni 1948 och med 4 200 kronor för år under tiden 1 juli 1948—30 juni 1950;

samt att uppdraget såsom pensionsstyrelsens ombud utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla alltsedan den 1 juli 1927.

Hos Kungl. Maj:t anhöll Hedin år 1950 att bli tillerkänd pension.

Pensionsstyrelsen, som vitsordade att Hedin under utövningen av sitt uppdrag visat ett utomordentligt nit och intresse samt ådagalagt stor duglighet, tillstyrkte bifall till ansökningen.

Statskontoret anförde i avgivet utlåtande i huvudsak följande.

I utlåtande den 3 mars 1950 rörande pension åt pensionsstyrelsens ombud A. Enefält hade statskontoret erinrat, att, såsom ämbetsverket tidigare framhållit i samband med behandlingen av frågan om pension för pensionsstyrelsens ombud K. A. Karlsson, vilken av 1947 års riksdag tillerkänts årlig pension av statsmedel, befattningen som sådant ombud enligt ämbetsverkets mening icke vore av beskaffenhet att böra föranleda pension av statsverket. Ämbetsverket vidhölle alltjämt denna uppfattning och ville samtidigt erinra om att, då pension beviljats förenämnda ombudet Karlsson, det uttryckligen uttalats, att fråga därvid varit om ett särfall med hänsyn till längden och omfattningen av Karlssons tjänstgöring samt den insats, han gjort inom pensionsförsäkringens område. Särskilt kunde framhållas, att pensionsstyrelsen efter verkställd utredning rörande de av styrelsens dåvarande 76 ombud, vilka i en följd innehaft ombudsförordnande sedan tid före den 1 januari 1930, konstaterat, att ehuru två ombud haft lika lång förordnandetid som Karlsson, ombudskapet icke för något ombud varit den huvudsakliga sysselsättningen och förvärvskällan under lika lång tid som för Karlsson. Under återopande av vad sålunda anförts och med hänsyn jämväl till Hedins ekonomiska förhållanden avstyrkte statskontoret bifall till framställningen.

Genom beslut den 21 juli 1950 fann *Kungl. Maj:t* den av Hedin gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Till stöd för det i de föreliggande motionerna väckta förslaget anføres i motionen I: 97 bl. a. följande.

Till följd av att Hedins uppdrag kommit att förvandlas från en bisyssla till huvudsakligen en heltidstjänst hade ombudskapet för Hedin, som på grund av sitt levande intresse för folkpensionsväsendet ej velat lämna tjänsten, på ett olyckligt sätt kommit att inkräkta på hans övriga förvärvsverksamhet. Det förtjänade vidare framhållas, att Hedin under pensionsväsendets första årtionden bedrivit en framgångsrik och populär föreläsnings- och föredragsverksamhet om folkpensioneringen utan att han därför erhållit någon ersättning.

Under en tjänsteresa i öppen bil år 1927 hade Hedin ådragit sig en bestående hörselskada på grund av att lokala nervbanor skadats av det kalla luftdraget. Någon ersättning för denna skada i tjänsten hade Hedin ej erhållit. Kroppsskadan hade varit så pass allvarlig att den tvungit Hedin att nästan helt lämna sitt yrke som köpman och överlämna sin affär till sin son.

I samband med den år 1950 hos Kungl. Maj:t gjorda ansökningen om pension hade Hedin återopat, förutom sin långa tjänstgöring med dess ytterst otillfredsställande lön, sin ekonomiska ställning, som talade för att han ägde

behov av ett pensionstillskott. Sökanden vore visserligen ägare till en behållen förmögenhet av cirka 50 000 kronor. Men denna bestode i bundna värden såsom en husfastighet m. m. Hedins inkomster belystes bäst av taxeringarna för åren 1947—1949, som utvisade en inkomst av resp. 6 092, 4 958 och 2 080 kronor. Taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1950 upptog ett taxerat belopp av 4 470 kronor, med beskattningsbara 1 840 kronor. Ändock inginge häri ett mindre pensionsbelopp till hustrun på grund av frivilligt inbetalda pensionsavgifter.

Det förtjänade här anmärkas att pensionsstyrelsens ombud Enefält, trots statskontorets avstyrkande, av Kungl. Maj:t år 1950 tillerkänts pension av statsmedel med 1 356 kronor per år.

Utskottet. Av den lämnade redogörelsen framgår, att pension av statsmedel på grund av uppdrag att vara pensionsstyrelsens ombud hittills beviljats endast i två fall, där uppdragen haft särskild längd och omfattning och vederbörandes insatser på pensionsförsäkringens område framstått såsom särskilt meriterande. I sakens natur ligger också, att pensionering av statsmedel på ett område sådant som det nu förevarande endast i rena undantagsfall bör ifrågakomma. Mot bakgrunden härav har utskottet icke kunnat undgå att ställa sig betänksamt till det nu föreliggande motionsförslaget, enär ett bifall, helt eller delvis, till detsamma sannolikt skulle vara ägnat att vidga kretsen av de personer, som i fortsättningen kunna resa anspråk på att bliva tillerkända pension på grund av sådant uppdrag, varom här är fråga. Då utskottet likväl icke anser sig böra ställa sig avvisande till tanken på beredande av en statspension i det nu föreliggande fallet, oaktat frågan härom redan prövats av Kungl. Maj:t utan att föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, bör detta främst ses mot bakgrunden av att uppdraget under en lång följd av år — från 1927 fram till 1950, då förordnandet upphörde — i realiteten utgjort Hedins huvudsakliga sysselsättning och att han — mot en förhållandevis blygsam ersättning — städse nedlagt ett enligt vad som allmänt omvitnats synnerligen intresserat och oegennyttigt arbete på sin uppgift. Ett beslut om pension åt Hedin synes utskottet därför ur flera synpunkter välmotiverat. Med hänsyn till omständigheterna i det föreliggande fallet synes ett dylikt beslut knappast behöva få några mera vittgående konsekvenser. Emellertid kan utskottet icke tillstyrka en pension av den storleksordning, som i motionerna föreslagits. Såsom skäligt pensionsbelopp vill utskottet förorda 1 200 kronor för år, att utgå räknat fr. o. m. den 1 januari 1952.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I:97 och II:130, medgiva, att förra ombudet hos pensionsstyrelsen Nath. Hedin må, räknat från och med den 1 januari 1952, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 200 kronor.

7:o) **Biträdande arbetsledaren N. E. Tengström.** I de likalydande motionerna I: 98 och II: 129, väckta den förra av herr *Edin* samt den senare av herrar *Kärlander* och *Andersson* i Alfredshem, har hemställts, att riksdagen måtte bevilja arbetsledaren, diplomingenjören Nils Edvard Tengström, Helgum, en årlig pension fr. o. m. den 1 juli 1952 med belopp, som prövas skäligt.

Av handlingarna inhämtas,

att Tengström är född den 5 juli 1884 och således 67 år;

att han innehade uppdrag såsom ordförande i livsmedelsnämnden i Helgum under tiden 1 september 1917—1 maj 1918;

att han utförde stakningsarbeten i dåvarande Ramsele väghållningsdistrikt under tiden 1 oktober—30 november 1932;

att han tjänstgjorde som elev hos statens arbetslöshetskommission under tiden 15 februari 1933—31 mars 1934;

att han var anställd som biträdande platsledare och platsledare hos statens arbetslöshetskommission under tiden 1 april 1934—15 oktober 1936;

att han utförde stakningsarbeten i dåvarande Ramsele väghållningsdistrikt under tiden 20 oktober—26 november 1936;

att han var anställd som biträdande platsledare hos statens arbetslöshetskommission under tiden 15 januari—20 maj 1937;

att han utförde stakningsarbeten resp. innehade anställning som platsledare hos dåvarande Ramsele m. fl. vägdistrikt under tidsperioderna 1—15 augusti 1937, 1 september—30 oktober 1938, 1 juni 1939—28 februari 1940, 15—24 juli 1940, 10 juni—16 augusti 1941 samt 1 september 1941—28 februari 1942;

att han var anställd som utsättare och biträdande schaktmästare hos vattenfallsstyrelsen under tiden 27 juli 1942—21 augusti 1943;

att han var anställd som platsledare hos Ramsele vägdistrikt under tiden 22 augusti—31 december 1943;

att han varit anställd som biträdande platsledare vid vägförvaltningen i Västernorrlands län sedan 21 januari 1944;

samt att han i sistnämnda befattning varit inplacerad i arvodesgruppen 5, arvodesklassen 17, jämlikt 6 § av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens arbetsledarreglemente, innebärande avlöningsförmåner motsvarande Cg 17.

Hos Kungl. Maj:t anhöll Tengström — under förmälan att han såsom biträdande platsledare vid vägförvaltningen i Västernorrlands län icke vore berättigad till tjänstepension — att bliva tillerkänd sådan förmån.

I häröver avgivet utlåtande anförde *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* att, därest Tengströms anställningar och uppdrag i statlig eller annan allmän tjänst med avseende å arten och omfattningen fyllde de krav, som enligt tillämpade principer plägade uppställas för beviljande av pension i särskild ordning genom Kungl. Maj:ts eller riksdagens beslut, styrelsen icke hade något att erinra mot bifall till framställningen.

Statskontoret framhöll, att Tengströms sammanlagda tjänstgöringstid i statens tjänst — bortsett från elevanställningen hos arbetslöshetskommis- sionen, vartill hänsyn icke borde tagas i förevarande sammanhang — om- fattade knappt 11 år, därav 9 år 6 månader före 65 års ålder. Även om hän- syn jämväl toges till hans anställningstider inom vägväsendet — vilket på grund av denna anställnings sporadiska karaktär enligt statskontorets me- ning ej borde ifrågakomma — uppginge hans totala anställningstid till en- dast 13 år 3 månader. Vid angivna förhållanden kunde ämbetsverket icke tillstyrka, att Tengström erhöle pension av statsmedel.

Genom beslut den 30 mars 1951 fann *Kungl. Maj:t* Tengströms ansökan icke föranleda någon *Kungl. Maj:ts* vidare åtgärd.

Frågan om beredande av pension av statsmedel åt Tengström var före- mål för riksdagens prövning i anledning av två *vid 1951 års riksdag väckta motioner* (I: 54 och II: 108).

I utlåtande över nyssnämnda motioner anförde *statsutskottet* (utl. nr 118, p. 5) följande.

I likhet med statskontoret finner utskottet Tengströms anställningar i statlig och allmän tjänst hava varit av alltför kort varaktighet för att moti- vera, att — på sätt i motionerna föreslås — riksdagen genom särskilt beslut skulle tillerkänna honom en pension av statsmedel.

Vid sådant förhållande och under erinran att Tengströms pensionerings- fråga helt nyligen prövats av *Kungl. Maj:t* utan att föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd hemställde utskottet, att motionerna icke måtte av riksdagen bifallas.

1951 års riksdag beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Till stöd för det nu väckta förslaget anføres i *motionen II: 129* följande.

Enligt vad som framgår av bilagan till tjänsteförteckningen skulle frågan om tjänstepension för Tengström hava lösts automatiskt därest större hän- syn tagits till hans jämförelsevis goda tekniska underbyggnad vid inplac- ering i lönegrad år 1944, då staten övertog vägväsendet. Oavsett denna om- ständighet synes det undertecknade att Tengström, som alltjämt uppehål- ler förordnande hos vägförvaltningen tills vidare intill den 1 juli 1952, varigenom tjänstetiden utökas till 16½ år, utom av billighetsskäl väl gjort sig förtjänt av att erhålla pension.

Utskottet. Vad i de nu föreliggande motionerna anförts till stöd för för- slaget om beredande av pension av statsmedel åt Tengström utgör enligt utskottets mening icke tillräcklig anledning att frångå den ståndpunkt, ut- skottet i fjol intog i förevarande pensionsfråga.

Äberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 98 och II: 129 icke må av riksdagen bi- fallas.

8:o) Förrre vägarbetaren N. O. Molander. I de likalydande motionerna I: 39 och II: 11, väckta den förra av herr *Pålsson m. fl.* och den senare av herr *Hedlund i Östersund m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte tillerkänna f.

vägarbetaren Nils Oskar Molander ett årligt understöd med det belopp, som riksdagen finner skäligt.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen II: 11 följande.

Förre vägarbetaren Nils Oskar Molander, Frösön, född den 27 december 1900, har under 16 år haft anställning hos förutvarande Revsunds vägdistrikt. Sedan staten övertog vägväsendet har Molander icke haft stadigvarande anställning hos Jämtlands läns vägförvaltning. Orsaken härtill är att Molander vid tiden för vägväsendets omorganisation drabbades av en svårartad sjukdom, som sedan dess gjort honom arbetsoförmögen. Under sin anställning hos Revsunds vägdistrikt ådagalade Molander stort intresse och stor skicklighet vid utförandet av sina arbetsuppgifter.

Hos vägförvaltningen i Jämtlands län har Molander efterhört om möjligheter förefinnas för honom att erhålla pension. Vägförvaltningen meddelade därvid, att när Molander icke efter den 1 januari 1944 vunnit mera stadigvarande anställning vid vägväsendet han enligt gällande föreskrifter icke kan beredas pension. Vägförvaltningen, som rådgjort med kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i ärendet, tillrådde dock Molander att försöka få frågan prövad av riksdagen.

Då Molander — om han icke hade drabbats av sjukdom — skulle ha vunnit anställning vid vägväsendet efter den 1 januari 1944 och därigenom vid framdeles uppkommen fråga om pension sannolikt ägt rätt att tillgodoräkna sig de tjänstår han haft hos Revsunds vägdistrikt, synes det oss rättvist att han nu tillerkännes pension i någon form för de år han arbetat inom vägväsendet.

Utskottet. Då den väckta pensionsfrågan i första hand bör prövas av Kungl. Maj:t, får utskottet hemställa,

att motionerna I: 39 och II: 11 icke må av riksdagen bifallas.

9:o) **F. d. bokhållaren, kaptenen i reserven H. J. S. Kleberg.** I motionen I: 283 hemställer herr *Elmgren*, att riksdagen måtte medgiva, att till kaptenen Johan Kleberg skall retroaktivt från den 1 oktober 1949 utgå pension enligt Ca 33 eller i varje fall lägst enligt Ca 29 i stället för som nu enligt Ca 24.

Ifrågavarande förslag har föranletts av Klebergs nedan omförmälda anställning såsom sekreterare hos riksheraldikerämbetet.

Av handlingarna inhämtas,

att Kleberg är född år 1883 och således under innevarande år uppnår 69 års ålder;

att han åren 1921—1948 innehåft tjänst såsom bokhållare hos arméförvaltningen, vilken tjänst fr. o. m. den 1 juli 1937 överförts till övergångsstat;

att han åren 1931—1937 vid sidan av nämnda tjänst bestritt befattningen såsom sekreterare hos riksheraldikerämbetet;

att han fr. o. m. den 1 juli 1937 icke bestritt sin bokhållartjänst utan t. o. m. den 30 september 1948, då han avgick med pension, haft sin tjänstgöring förlagd till riksheraldikerämbetet, vilken tjänstgöring därefter fortsatt intill den 1 oktober 1949;

att den honom sedan den 1 oktober 1948 tillkommande ålderspensionen såsom f. d. bokhållare hos arméförvaltningen utgår enligt lönegrad Ca 24;

samt att sekreterarbefattningen hos riksheraldikerämbetet icke är för- enad med pensionsrätt.

Frågan om beredande av tilläggs pension åt Kleberg har tidigare varit föremål för riksdagens prövning i anledning av en *vid 1950 års riksdag väckt motion* (I: 233). Över denna motion avgav *statskontoret*, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttrande och anförde därvid, efter att ha erinrat om Klebergs tjänstgöringsförhållanden, följande.

För bedömande av arten och beskaffenheten av ifrågavarande sekreterarbefattning hos riksheraldikerämbetet torde vidare böra framhållas, att den nuvarande innehavaren medgivits rätt att förena sekreterarskapet med ordinarie befattning i riksarkivet. Vid här angivna förhållanden måste befattningen, även om densamma under vissa år synes ha utgjort Klebergs huvudsakliga sysselsättning, anses ha karaktären av bisyssla. Det må vidare beaktas, att befattningen icke blivit i avlöningshänseende reglerad. De inkomster, som inflyta genom riksheraldikerämbetets verksamhet, ha fördelats mellan befattningshavarna. Statskontoret kan på grund av vad sålunda anförts icke finna det förenligt med de principer, som hittills varit bestämmande för beviljande av pension åt statliga befattningshavare, att tillerkänna Kleberg särskild tilläggs pension på grund av hans anställning hos riksheraldikerämbetet. Ämbetsverket anser förty, att motionen icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

För egen del anförde *statsutskottet vid 1950 års riksdag* i anledning av den då väckta motionen följande (utl. nr 92, p. 19).

Med hänsyn till arten och omfattningen av den befattning Kleberg innehåft hos riksheraldikerämbetet anser utskottet — med beaktande jämväl av vad statskontoret anført — tillräckliga skäl icke föreligga för att Kleberg skulle, på sätt i motionen föreslagits, tillerkännas högre pension än den för honom i hans egenskap av f. d. bokhållare hos arméförvaltningen gällande.

På hemställan av utskottet beslöt *1950 års riksdag*, att motionen icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I *den nu föreliggande motionen* anföres till stöd för det däri framförda förslaget bl. a. följande.

1950 års statsutskotts avstyrkande av motionen och kammarens beslut att lämna den utan bifall synas ha baserats på ofullständiga upplysningar om ifrågavarande förste sekreterartjänsts natur. I likhet med statskontoret ansåg statsutskottet nämligen, att denna tjänst haft karaktären av bisyssla och att därför såväl principiella betänkligheter som risk för skapande av prejudikat i fråga om pensionsrätt vid bisysslor förelågo.

Såväl ett riksdagens tidigare beslut — av år 1937 — beträffande Klebergs tjänstgöring som statsutskottets egen sammanfattning av handlingarna i ärendet tala emellertid enligt mitt förmenande absolut mot att det här skulle vara fråga om en bisyssla.

Vidare bör påpekas, att riksheraldikerämbetet hos Kungl. Maj:t år 1936 begärde, att Kleberg skulle överflyttas från bokhållartjänsten i arméförvaltningen till att definitivt placeras som förste sekreterare hos ämbetet. Kungl. Maj:t avslog framställningen, men sedan ärendet underställts riksdagen, placerade riksdagen själv Kleberg på den ifrågavarande förste sekreterarbefattningen.

Under debatten framgick också, att talesmännen för statsutskottets avstyrkande av motionen *uteslutande* togo sikte på förste sekreterartjänstens påstådda karaktär av bisyssla, och därvid gjordes gällande, att ett bifall till det i motionen framförda förslaget skulle kunna bli prejudicerande för en mångfald andra krav på pensionsrätt vid bisysslor. Det måste väl emellertid kunna anses till fulllo ådagalagt att det i detta fall *inte* gäller en bisyssla och att — genom riksdagens eget ingripande med hänsyn till föreliggande speciella omständigheter — det här rör sig om ett särfall, som inte kan konstituera något prejudikat. Tilläggas kan för övrigt, att riksdagen genom sin åtgärd att förflytta Kleberg från bokhållartjänsten till förste sekreterartjänsten — vilken sistnämnda tjänst enligt riksheraldikerns eget vitsord är jämställd med en kanslirådstjänst — också bör ta motsvarande ansvar, när det gäller pensionsfrågan.

Utskottet. På de skäl, vilka år 1950 föranledde utskottet att ställa sig avisande till det då motionsvis framställda yrkandet om förhöjning av Klebergs pensionsunderlag från 24 till 33 lönegraden, finner sig utskottet böra avstyrka bifall till motsvarande yrkande i den nu föreliggande motionen. Huruvida skäl kunna anses föreligga för en åtgärd i enlighet med det i motionen alternativt framställda förslaget om pensionsförhöjning upp till lönegraden Ca 29 utgör enligt utskottets mening en fråga, som i första hand bör bli föremål för prövning av Kungl. Maj:t.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionen I: 283 icke må av riksdagen bifallas.

10:o) **Verkstadschefen E. Thanderz.** I motionen II: 278 hemställer herr *Svensson* i Alingsås, att riksdagen måtte besluta, att hel förordnandepension skall utgå till verkstadschefen vid statens hantverksinstitut vid hans avgång ur tjänsten.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen följande.

Verkstadschefen vid statens hantverksinstitut Einar Thanderz förordnades i juni 1942 i sin nuvarande befattning. Då han i höst uppnår 65 års ålder, uppgår hans tjänstetid till 10 $\frac{1}{4}$ år. För hel förordnandepension erfordras emellertid att tjänst innehafvs i minst 12 år.

Thanderz ingav förra året till Kungl. Maj:t framställning om att i tjänstetiden måtte inräknas den tid om nära tre år, under vilken han varit av Kungl. Maj:t förordnad att mot särskilt arvode vara sakkunnigt biträde med vissa arbetsuppgifter inom hantverksinstitutet. Av formella skäl ansåg sig Kungl. Maj:t icke kunna bifalla framställningen.

Thanderz har varit anställd ända sedan 1922 hos hantverksinstitutet, de senare åren såsom föreståndare för samtliga verkstäder och yrkesutbildningsverksamheten i dess helhet till dess staten övertog institutet. Starka skäl synas därför föreligga för att han måtte tillgodoräkna sig åtminstone så lång tid av denna tjuguariga tjänstgöring, att han kan anses ha erforderliga 12 år för erhållande av full förordnandepension.

Såsom i motionen erinras, anhöll Thanderz år 1951 hos Kungl. Maj:t, att såsom tjänstår för bestämmande av förordnandepension åt honom i befattningen såsom verkstadschef vid statens hantverksinstitut finge tillgodoräknas bl. a. tid, varunder han med avlöning i form av arvode uppehållit befattningen såsom verkstadschef vid institutet. Ansökningen var av följande lydelse.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 juni 1942 och 4 juni 1948 förordnades jag att för tiden 1 juli 1942—30 juni 1948 respektive 1 juli 1948—30 september 1952 vara verkstadschef vid statens hantverksinstitut.

Under verksamhetsåren 1940—1941 och 1941—1942 hade jag genom Kungl. Maj:ts särskilda beslut förordnats vara verkstadschef vid institutet med rätt att för befattningen uppbära arvode ur anslagspost, som i då gällande avlöningsstat upptagits och av Kungl. Maj:t bestämts skola disponeras för bl. a. verkstadschefsbefattningen vid institutet. I min egenskap av verkstadschef vid det av Sveriges Hantverksorganisation tidigare bedrivna hantverksinstitutet, vilken befattning jag i oavbruten följd innehåft sedan år 1922, anställdes jag jämlikt Kungl. Maj:ts skrivelse den 29 september 1939 att mot särskilt arvode såsom sakkunnig biträda med vissa arbetsuppgifter inom statens hantverksinstitut under budgetåret 1939/40. Befattningen såsom verkstadschef är fr. o. m. den 1 juli 1947 inplacerad i lönegrad Cp 5 på den statliga löneplanen. För tiden 1 juli 1942—30 juni 1947 var befattningen hänförd till lönegrad C 3 i då gällande löneplan.

Den 28 september 1952 uppnår jag en ålder av 65 år, varför jag jämlikt 6 § 2 mom. första stycket allmänna tjänstepensionsreglementet skulle vara skyldig avgå ur tjänsten med rätt att komma i åtnjutande av förordnandepension. Jämlikt 22 § nyssnämnda reglemente erfordras för hel förordnandepension, att tjänsten innehafts i minst 12 år i oavbruten följd. Den tid jag i pensionshänseende har att tillgodoräkna mig utgör $10\frac{1}{4}$ år.

Med anledning härav och under hänvisning till bilagda utdrag ur tjänstematrikel¹ samt avskrift av tjänstgöringsbetyg från min anställning hos Sveriges Hantverksorganisation¹ får jag i underdånighet anhålla att jämlikt 15 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet av min tjänstgöringstid före den 1 juli 1942 få såsom tjänstår tillgodoräkna mig den tid, som erfordras för erhållande av hel förordnandepension.

Styrelsen för hantverksinstitutet tillstyrkte, att Thanderz av sin före den 1 juli 1942 fullgjorda tjänstgöring finge i tjänstårshänseende tillgodoräkna sig så lång tid, som erfordrades för att han vid avgång ur tjänsten den 30 september 1952 skulle kunna tillerkännas hel förordnandepension.

Statskontoret anförde i utlåtande över Thanderz' ansökning följande.

Då tillgodoräkning för tjänstepension i förordnandetjänst regelmässigt icke ansetts böra ifrågakomma, anser sig statskontoret icke kunna tillstyrka, att Thanderz för bestämmande av dylik pension medgives tillgodoräkna i framställningen åberopade anställningar.

Ämbetsverket vill erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 19 januari 1951 funnit en av överdirektören H. F. Nordström i enahanda syfte gjord framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Däremot vill statskontoret icke motsätta sig, att vid bestämmande av familjepension till Thanderz' efterlevande må tillgodoräknas $\frac{2}{3}$ eller 1 år 4 månader av tiden 1 juli 1940—30 juni 1942, varunder han med avlöning i

¹ Här uteslutna.

form av arvode uppehållit befattningen såsom verkstadschef vid statens hantverksinstitut. Såsom förutsättning för dylikt medgivande bör dock gälla, att Thanderz icke före 65 års ålder frivilligt avgår från sin befattning.

Kungl. Maj:t beslöt den 20 juli 1951 i enlighet med statskontorets hemställan.

Utskottet. Såsom utredningen i ärendet giver vid handen, kan Thanderz vid uppnående av 65 års ålder räkna en tjänstetid i sin förordnandetjänst av 10 år 3 månader. I betraktande av den relativt obetydliga reduktion av pensionsunderlaget, som Thanderz i följd härav har att vidkännas, får utskottet — under erinran jämväl att tillgödöräkning för tjänstepension i förordnandebefattning regelmässigt ansetts icke böra förekomma samt att frågan om tillgödöräkning för Thanderz i tjänstepensionshänseende redan prövats av *Kungl. Maj:t* utan att föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd — avstyrka bifall till motionen.

Utskottet hemställer förty,

att motionen II: 278 icke må av riksdagen bifallas.

11:o) **F. d. kriminalöverkonstapeln B. H. Frimanzon.** I motionen II: 41 hemställer herr *Sundström m. fl.*, att riksdagen måtte tillerkänna f. d. kriminalöverkonstapeln Bror Herman Frimanzon, Skövde, tilläggs pension för den tid av 7 år 5 månader som nu fattas för erhållande av full pension (30 tjänstår) från Sveriges kommunalanställdas pensionskassa och vilken tid han innehaft anställning i statens tjänst.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen följande.

F. d. kriminalöverkonstapeln Bror Herman Frimanzon, född den 6 april 1889, Skövde, har under tiden 11 februari 1919—1 november 1927 enligt *Kungl. Maj:ts* befallningshavandes i Norrbottens län förordnande innehaft anställning såsom polisman vid gränspolisen i Tornedalen. Därefter har Frimanzon innehaft ordinarie anställning under tiden 1 november 1927—18 februari 1944 såsom kriminalkonstapel och under tiden 19 februari 1944—1 maj 1950 såsom kriminalöverkonstapel vid Skövde stads poliskår, från vilken anställning han den 1 maj 1950 avgick med pension. Han åtnjuter nu från Sveriges kommunalanställdas pensionskassa pension, beräknad för en tjänstetid av 22 år 7 månader, således reducerad pension.

Före sin anställning vid gränspolisen i Tornedalen innehade Frimanzon under tiden 1911—1918 anställning såsom poliskonstapel vid Göteborgs poliskår. För denna anställning vid Göteborgs poliskår kan han icke erhålla pension på grund av vid tiden för anställningen gällande pensionsbestämmelser för Göteborgs stads befattningshavare.

Efter en sammanlagd tjänstgöring av 39 år vid polisväsendet erhåller Frimanzon nu endast pension, beräknad för en tjänstetid av 22 år 7 månader, vilket icke synes vara skäligt.

Utskottet. Då den föreliggande pensionsfrågan i första hand bör prövas av *Kungl. Maj:t*, hemställer utskottet,

att motionen II: 41 icke må av riksdagen bifallas.

12:o) Förra städerskan **Ellen Karlsson**. I motionen I: 15 hemställer herr *Lindahl*, att riksdagen må bevilja f. d. städerskan vid Frövi station fru Ellen Karlsson en årlig pension, som kan anses skälig.

Av handlingarna inhämtas,
att fru Karlsson är född den 26 juli 1881 och således 70 år gammal;
att hon varit anställd såsom rumsstäderska vid statens järnvägar under tiden den 14 juli 1936—den 30 september 1951;
att hennes dagliga tjänstgöringstid utgjort söckendagar 3½ timmar samt sön- och helgdagar 3 timmar;
att hennes sammanlagda tjänstetid utgjort 15 år 2 månader 17 dagar, varav emellertid endast 8 år 13 dagar infallit före 63 års ålder.

Hos järnvägsstyrelsen anhöll fru Karlsson år 1951 att erhålla pension.

Genom beslut den 10 september 1951 fann sig *järnvägsstyrelsen* icke kunna bifalla den gjorda framställningen, enär fru Karlsson icke innehaft anställning i den omfattning, som erfordrades för erhållande av pension eller understöd.

Utskottet. Enär av fru Karlssons tjänstetid allenast omkring 8 år och således icke föreskrivna 12 år infallit före 63 års ålder, är hon icke författningensligt berättigad till erhållande av s. k. summarisk arbetarpension; dock har riksdagen tidigare beviljat pension i med det nu förevarande likartade fall. Då emellertid den nu väckta frågan i första hand bör prövas av Kungl. Maj:t, hemställer utskottet,

att motionen I: 15 icke må av riksdagen bifallas.

13:o) Förra banmästaren **E. N. Persson-Ångman**. I motionen II: 10 hemställer herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.*, att riksdagen måtte tillerkänna förra banmästaren Erik Nikolaus Persson-Ångman ett årligt understöd med belopp, som riksdagen finner skäligt.

Av handlingarna inhämtas,
att Persson-Ångman är född den 8 maj 1887 och således 64 år gammal;
att han åren 1912—1926 innehaft olika arbetsanställningar vid statens järnvägars byggnadsarbeten med en styrkt effektiv tjänstetid av tillhoppa 11 år 3 månader 9 dagar;
att han åren 1927—1930 samt 1940 och 1941 innehaft anställning vid vissa vägarbeten inom Bergs socken av Jämtlands län med en sammanlagd effektiv tjänstetid av 2 år 4 månader 24 dagar;
att han åren 1931 och 1932 varit anställd såsom banarbetare vid Västergötlands—Göteborgs järnvägar under sammanlagt omkring 1 år 2 månader;
att han under tiden 1 juli 1932—31 oktober 1938 innehaft anställning såsom ordinarie banmästare vid sistnämnda järnväg;
samt att han den 1 november 1938 lämnat sin anställning vid nämnda järnväg på egen begäran.

Baningenjören vid statens järnvägars 36 bansektion har i en den 24 november 1951 dagtecknad skrivelse lämnat följande uppgifter rörande Persson-Ångman.

Vid byggnad av Västergötlands—Göteborgs järnvägars nya ingångslinje till Göteborg hade Persson-Ångman anställts såsom lagförman. På grund av härvid visad duglighet hade han efter nämnda arbetes slutförande anställts såsom bannmästare å avdelningen närmast Göteborg. Efter några månaders tjänstgöring såsom dåvarande bannmästarens närmaste man hade han blivit föreståndare för avdelningen. På grund av hans ålder och därav följande höga avgifter, om han anslutits till pensionskassan, hade för hans del tecknats en penningförsäkring att utfalla vid pensionsåldern. Viss del av premien hade betalats av järnvägen och viss del av Persson-Ångman. Han hade på egen begäran avgått ur tjänst den 1 november 1938. Enligt uppgift hade försäkringsbolaget då till honom utbetalt värdet av försäkringen. Detta värde vore obekant men syntes ej ha uppgått till 3 000 kronor. — Enligt vad som försports från f. d. kamrater till Persson-Ångman hade han efter avgången varit sjuklig och haft det mindre gott ställt i ekonomiskt avseende, varför han syntes vara i stort behov av hjälp.

Hos järnvägsstyrelsen anhöll Persson-Ångman år 1951 att erhålla pension.

Genom beslut den 7 december 1951 fann *järnvägsstyrelsen*, enär Persson-Ångman utan rätt till pension avgått ur Västergötlands—Göteborgs järnvägars tjänst med utgången av oktober 1938 och då han därefter icke innehaft anställning vid statens järnvägar, icke skäl bifalla den gjorda framställningen.

Utskottet. Såsom den lämnade redogörelsen utvisar, lämnade Persson-Ångman år 1938 vid en levnadsålder av allenast 51 år utan rätt till pension sin anställning vid de då ännu icke förstatligade Västergötlands—Göteborgs järnvägar. Han har därefter icke innehaft anställning vid statens järnvägar. Däremot har han tidigare — åren 1912—1926 — innehaft anställningar vid statens järnvägars byggnadsarbeten med en styrkt effektiv tjänstetid av något mera än 11 år. Denna anställningstid är emellertid alltför kort och alltför långt tillbaka i tiden liggande för att kunna motivera en pension åt Persson-Ångman. Icke ens om hänsyn skulle kunna tagas jämväl till den tid av omkring 2 år 5 månader, varunder Persson-Ångman innehaft anställningar vid vägarbeten, kan hans sammanlagda tjänstetid sägas ha haft sådan omfattning, att pensionering av statsmedel bör ifrågakomma.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 10 icke må av riksdagen bifallas.

14:o) **F. bergsarbetaren H. Hedberg**. I motionen II: 279 hemställer herr *Svensson* i Alingsås, att riksdagen måtte besluta, att skäligen pension skall utgå till förre bergsarbetaren Hjalmar Hedberg, Hjärtum.

Av handlingarna inhämtas,

att Hedberg är född den 27 januari 1883 och således 69 år gammal;

att han enligt företrädda arbetsbetyg innehaft anställningar vid Trollhätte kanal och vattenverk resp. vid vattenfallsstyrelsens arbeten i Trollhättan dels under tiden den 10 april 1907—den 3 december 1909, dock med avbrott under tiden den 4 augusti—den 12 september 1909, dels under tiden den 29 april 1910—den 19 april 1915, dels ock under tiden den 20 april 1915—den 26 mars 1924; samt att hans sammanlagda tjänstetid sålunda utgjort 16 år 5 månader 11 dagar.

Utskottet. Då Hedberg, enligt vad handlingarna utvisa, slutat sin anställning i statens tjänst redan år 1924 vid en levnadsålder av allenast 41 år, avstyrker utskottet bifall till motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att motionen II: 279 icke må av riksdagen bifallas.

15:o) **F. timmermannen A. F. Andersson.** I motionen II: 280 hemställer herr *Svensson* i Alingsås, att riksdagen måtte besluta, att skälig pension skall utgå till förre timmermannen Alfred Fritjof Andersson, Trollhättan.

Av handlingarna inhämtas,

att Andersson är född den 22 november 1883 och således 68 år gammal; samt att han åren 1907—1928 innehaft anställningar vid statens vattenfallsverk under sammanlagt effektiva 16 år 2 månader 15 dagar.

Utskottet. Då, såsom handlingarna i ärendet utvisa, Anderssons anställning i statens tjänst upphört redan år 1928, vid vilken tidpunkt Andersson uppnått en levnadsålder av allenast 44 år, avstyrker utskottet bifall till motionen.

Utskottet hemställer förty,

att motionen II: 280 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 21 mars 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar Karl Andersson, Näsgård, Ohlon, fröken Andersson, herrar Leander, Gillström, Eric Ericson, Sundelin, Bergh, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Birger Andersson och Fridolf Jansson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Mårtensson i Uddevalla, Wallentheim, Lindholm, Rubbestad, Åkerström, Johansson i Mysinge, Kollberg, fröken Elmén, herrar Jansson i Kalix, Gustafsson i Stockholm, Nihlfors och Hjalmarson.

Reservationer.

- 1) vid punkten 2:o) (F. d. kaptenen och gymnastikläraren M. Uhlin) av herr *Bergh*.
- 2) vid punkten 3:o) (F. d. majoren och gymnastikläraren B. Steckzén) av herr *Bergh*.